

bratsko jugoslavenko učiteljstvo Koruške, Štajerske, Kranjske, Primorja i Dalmacije spaja u jednu samo moguću falangu, da brani naše pravice napram svakomu nasilju i da se zajedno bori za sveopće poboljšanje našega stanja.

Obraćamo se stoga bratskomu našem vrlomu dalmatinskomu učiteljstvu s pozivom, da izvoli pospješiti i popuniti organizaciju južnoslavenskoga učiteljstva, tim da se združi u kotarska, odnosno u zemaljsko društvo i da uznastoji, neka da društva pristupe „Savezu austrijskih jugoslavenskih učiteljskih društava“.

Čim bude mogućnija, brojnija i velečastvenija naša vojska, tim stalniji će biti naši uspjesi — sigurnije ćemo pobjediti u našim pravednim težnjama i zahtjevima“.

Ovaj bratski poziv, kojega je uz vatren članak iznio naš „Učitejski Glas“, najbolje razlaže i dokazuje, koliko bi vrijedno i korisno bilo stupiti u nerazdruživu zajednicu sa jednokrvnim učiteljstvom Kranjske, Primorja, Koruške i Štajerske. Pa to dobro preporuča poziv, da se organizujemo, stupajući u kotarske sveze, ove bi stupile u pokrajinsku, a svi skupa u „Zavezu jugoslavensku“. Ovom dakle plemenitom pozivu, koji ne stoji u oprijeci sa ikakvim dobrim namjerama boljitka školstva, mislimo da će se dalmatinsko učiteljstvo odazvati onako, kako je i pozvano, naime srdačno i bratski, uvidajući iz te „Zaveze“ velike koristi našoj stvari.

Pa kako je urečem za dan 9. rujna t. g. u Spljetu i veliki sastanak učiteljstva cijele Dalmacije, to držimo, da će najzgodnije biti o tom predmetu raspravljati tu, i plenitoj namjeri braće Slovenaca jednodušno se odazvati.

A dobri Bog, taj štitnik vjernih Slavena, blagoslovio te naše trude i oni urodili preobilnim plodom — korisnim i učiteljstvu i narodu, med kojim ono živi. — Složno braćo, jer sloga je od Boga!

Različne misli o napredku izobrazbe učiteljstva.

(Iz „Posla z Budče“.)

Ni davno tega, kar se je izdal v Pragi spisek „Različne misli o sedanjem napredku naobrazbe učitelja v zvezi z njegovo težnjo po akademiški naobrazbi“, v katerem se nahajajo misli o nekaterih uvaževanja vrednih reformah pri naobrazbi učitelja, in predlog, kako si misli avtor uresničenje akademiške naobrazbe, po kateri hrepeni učiteljstvo. Ko je podrobno načrtal pogoje, način in napredek pouka na učiteljskih, je postal avtor s svojimi uvaževanji najprej pri izpiti zrelosti.

„Ne moremo tajiti“ — meni prijatelj — „da je izpit zrelosti v prvi vrsti teoretiški. Tu gre za določanje mere gojenčevega znanja v raznih učnih predmetih in vzgojnih načel, ki se morajo znati na pamet.“

Zato je naravno, ako se oživljajo različne tožbe radi prevelikega učenja na pamet, ki zlasti pri boljšem in častihlepnejšem dijaku dosega uprav nevarno razmerje.

Vzvidi se, kot bi se bila ta bojazen tudi oglasila v glavah onih činiteljev, ki so sestavljali organizatoriški statut za učiteljska, zaradi česar se je uvedla ona poljšava, vsled katere so oni dijaki, ki so prejeli v obeh polletjih 3. in 4. leta iz kateregakoli predmeta „hvalevredno“, oproščeni izpita iz tega predmeta. Ta določba pa je samo dozdevne koristi, zakaj pomenljiva je samo

za tiste, ki imajo iz dveh predmetov, ki se izpitajo pri zrelostnem izpitu, manj nego „hvalevredno“.

V poslednjem slučaju ve gojenec čisto gotovo, iz katerih predmetov mu je položiti izpit in more vso svojo marljivost osredotočiti na te dve učni disciplini.

I pri tem ima dober gojenec več nego dovolj dela, zakaj k tema predmetoma se pridružijo še trije predmeti, kjer se ozira razen na ustni izpit še na pismenega — zakaj če je pismeni izpit tako dobro izpadel kot ustmeni in če je tudi tu prejel učenec najmanj „hvalevredno“ v vseh predmetih, le tedaj se ustni izpit iz teh predmetov ne vrši.

Toda o izidu pismenega izpita učenec ne zve nikdar, zakaj uprizarjajo se koncem proučevanj, popravljajo se pa le nekoliko dni pred ustmenim izpitom; poleg tega pa se posamezni znaki nikdar ne sporoče dijakom, tako da so ti prisiljeni brez pravih domnevanj o vrednosti svojega izdelka vse tri izpitne predmete natančno ponoviti kot bi bili prepričani, da jim bo iz njih polagati izpit. Iz tega je razvidno, da postane zanje izpit takim potom še težji.

Delaven in marljiv gojenec, ki je prejel v vseh učbenih disciplinah najmanj znak „hvalevredno“, je zastavljen v tem oziru za manj delavnim.

Ne more niti približno izračunati, iz katerih predmetov mu bo polagati izpit, iz katerih ne, zakaj to je odvisno od volje predsednika izpitne komisije: ta ni član učiteljskega osebja, zato se tudi dostikrat ne ozira na predlog dotičnega učitelja ali ravnatelja zavoda, ali vsega osebja, deloma da pokaže svojo moč, deloma ker ne zaupa vselej stavljenim predlogom; in zato tudi določi sam predmete, iz katerih je položiti vsakemu posameznemu gojencu izpit, a to ravno pred začetkom ustmenega izpita, tako da gojenec ne zve o tem ničesar, preden se ne nahaja za zeleno mizo.

Očividno je tu priden gojenec na slabšem kakor tisti, ki jedva zadošča zahtevam; oba se morata sicer pripravljati iz vseh predmetov za zrelostni izpit, toda kako različnim načinom! Čim prvi žrtvuje pripravi vso svojo dobo, prebdi cele noči, da bi velikansko tvarino izpitnih predmetov primerno in dodobra ponovil in prečital, zakaj pri njem ne gre samo za to, da napravi izpit, ampak za to, kako ga položi, da zadovolji s svojimi odgovori tudi izpitovalca: se pripravi drugi le toliko, da položi izpit, dobro vedoč, da ne morejo pri njem zahtevati ne natančnosti, niti podrobnosti, niti posebnosti.

V tem pa bistvuje velika neenakost, in to ne v prid boljših gojencev.

Trditi se more, da je priden in vesten učenec preobložen z memorovanjem skupne tvarine tolikih izpitnih predmetov. Takim načinom pa je tudi izpit izpitancem silno otežen navzlic dejstvu, da takšen izpit niti ne zagotovi pravične sodbe gojenca.

Zazelena olajšava bi se dosegla nemara tako, da bi se izpitali nekateri predmeti samo pismeno, drugi samo ustmeno, zopet drugi pa ustmeno in pismeno.

Pismeni izdelki naj bi se zahtevali ti-le:

1. eno delo za slog,
2. iz zgodovine, zlasti iz kulturne zgodovine, poleg tega iz šolskih zakonov,
3. iz prirodoznanstva,
4. rešenje nekoliko nalog iz aritmetike in geometrije.

Gojenci, ki polagajo tudi izpit iz drugega deželnega jezika, naj izdelajo kot pismeno nalogo diktat in prevod.

Ustmeni izpit zrelosti pa bi mogel sestajati iz izpita :

1. iz religije,
2. iz pedagogike,
3. iz učnega jezika,
4. iz računstva na pamet,
5. iz prirodoznanstva;

izmed katerih bi se lahko izpit iz religije, pedagogike in iz prirodoznanstva opustil.

Ta reforma bi mogla vesti res k boljšim uspehom pri izpiti učiteljske zrelosti. Vsak izmed nas je izkusil, kaj pomeni „ponavljati za maturo“. To pomeni popolnoma znoreti. Knjiga se listuje brez redu in miru, brez sostava — kratko — brez razuma.

Kar ni bilo pred ponavljanjem gotovo v glavi, to se ne pridobi z izpitom. Ako bi se mogla vsa pridnost osredotočiti samo 2 do 3 predmete, v katerih se je kandidat vedno odlikoval, bi mogel tu marsikaj še pridobiti v svojo korist.

Z drugimi uvaževanji preudarja avtor izpit učiteljske sposobnosti. Naj jih tu navedemo:

„Izpit se nanaša na pedagogiko, zlasti metodiko obveznih predmetov splošne ljudske šole, na učno snov teh šol in predpise o šolski praksi; zložen je iz teoretiškega (pismeno in ustmeno) in praktiškega izpita.

Na temelju pokazanega znanja se določijo v posebnem protokolu uspehi praktiškega izpita iz vsakega predmeta posebe.

Stopnje znakov so „izvrstno“, „hvalevredno“, „dobro“, „dovoljno“ in „nedovoljno“, ki se pa ne pišejo v izpričevalo, ampak samo v protokol.

Ako je prejel kandidat pri praktiškem izpitu in iz vseh izpitnih predmetov vsaj znak „dovoljno“, se smatra sposobnega za učiteljski posel na ljudskih šolah; ako je prejel kandidat pri praktiškem izpitu, iz učnega jezika in razen tega izvečine ostalih predmetov najmanj „hvalevredno“, a v nobenem predmetu nižji znak kot „dobro“, tedaj se mu prizna izpričevalo sposobnosti z odliko za ljudske šole.

Izdano izpričevalo učne sposobnosti kaže poleg popolnega nacionala kandidata brez vseh znakov posameznih predmetov samo priznano sposobnost, in to ali z odliko, ali navadno ali tudi nesposobnost.

Toda ravno ta način izdanja izpričevala učne sposobnosti more obsegati v sebi pri marsikaterem kandidatu poškodbo, pri drugem pa poboljšek, ne da bi bilo mogoče eno ali drugo pripisati dotični izpitni komisiji.

Tista mogoča poškodba, ali časih poboljšek, t. j. pravzaprav ne dovolj primerno prisojenje stopnje učiteljske sposobnosti, leži v pravilih o izpiti učne sposobnosti in bo razviden, ako pogledamo natančneje veljavne predpise.

Dotična določba o izpiti učne sposobnosti obsega v čl. II. ad 3., odst. 4., da kandidati, kateri niso poučevali v petju in telovadbi, se imajo samo na njih zahtevanje tudi iz teh predmetov izpitati, nekako neenakost napram drugim kandidatom, pri določbi stopnje učne sposobnosti po dokončanem izpitu. Vsak kandidat ima sploh za eden, ali časih tudi za dva izpitna predmeta manje, zavoljo česar more i ostalim predmetom posvetiti več časa kot tisti, ki mora položiti izpit tudi iz teh predmetov. Razen tega je pri določitvi izpita z odliko potrebno število znakov „hvalevredno“ in „dobro“ razmerna manjše, kakor pri teh kandidatih, ki polagajo tudi iz petja in telovadbe izpit; pri tem se ne sme pozabiti,

da edini znak „dovoljno“ iz navedenih predmetov more pokazati odliko.

Nadalje bistvu je neenakost v navedeni določbi o učiteljskih izpiti v tem, da so dovoljene meje pri prosti sposobnosti neizmerno široke. Tako pa, ker se ne zaznamujejo v izpričevala posamezni znaki o raznih predmetih, ampak izreka samo sposobnost za učiteljski stan, postaja takšno izpričevalo ne samo posameznikom, ampak tudi poklicanim šolskim uradom za določbo znanja posameznikov, zlasti pa k določbi razmerne veljave znanja med dvema ali več prosilci, brez vsake cene.

Preprosto izpričevalo učne sposobnosti prejme po čl. II. ad 11., odst. 8. imenovane določbe vsak kandidat, ki je prejel v vseh izpitnih predmetih znak „dovoljno“, a tudi tisti kandidat, ki je prejel n. pr. v vseh predmetih „izvrstno“, samo v učnem jeziku ali pri praktiškem izpitu znak „dobro“.

Tudi tedaj prejme kandidat navadno sposobnostno izpričevalo, ako je imel v vseh predmetih izpita znak „izvrstno“ in samo iz enega predmeta znak „dovoljno“.

In vendar je velikanska razlika v veljavi med prvim, drugim in tretjim kandidatom, četudi so prejeli vsi izpričevalo enake veljave.

Takšno neenakomerno prisojevanje učne sposobnosti, ki je zapopadeno v sami določbi o izpiti učne sposobnosti, more na eni strani zakriviti poškodbo posameznikov pri zasedanju učiteljskih mest, na drugi strani pa ne vabi učiteljev k intenzivni pripravi na izpit.

To neenakomernost pri določbi učne sposobnosti bi lahko odstranili s tem, da uvedejo za vse predmete znake ali pa z uredjenjem najmanj dveh stopenj učne sposobnosti a to nemara z besedo „dobro“ sposoben in „dovoljno“ sposoben.

(Konec.)

„Slomškova zveza“.

Klerikalci kujejo novo past, v katero bi radi ujeli slovensko učiteljstvo. Ta past bo imela obliko učiteljskega društva in se bo imenovala „Slomškova zveza“.

Namen tega društva je glasom pravil „podpirati nravnoverske, pedagoške in patrijotiške smotre šole temeljem katoliških načel in zastopati materijelne stanovske interese učiteljstva.“ Toda ta namen „Slomškove zveze“ je in ostane le na papirju, dejanski nameni tega društva so vsi drugačni.

In to je tudi popolnoma naravno. Kdo naj verjame klerikalizmu, da je prijatelj šole in učiteljstva? Klerikalizem bi kopal sam sebi grob, ko bi delal na povzdigo ljudske omike, klerikalizem bi sam sebe ubijal, ko bi pospeševal šolstvo in podpiral učiteljstvo. Samo neumno, neomikano ljudstvo nosi potrpežljivo jarem klerikalizma in koderkoli imajo dobro šolstvo in omikano učiteljstvo, tam je ultramontanski prevladi odklenkalo za vselej.

Ne bomo navajali dokazov, da so naši klerikalci načelni sovažniki šole in učiteljstva, ker ga menda ni človeka v deželi, ki bi jih ne poznal, in ker ga ni stanu, ki bi ga kranjska duhovščina tako preganjala in zasramovala, kakor je učiteljski stan!

Klerikalstvo hrepeni po tem, da bi dobilo šolo zopet v roko, da bi zopet vladalo v šoli kakor za časa konkordata, a ker je prišlo do spoznanja, da se sedanji šolski zakon ne bo dal izlepa premeniti, zato skuša učiteljstvo pridobiti na svojo stran. „Slomškova zveza“ naj pridobi